

## *Escultors i dauradors a Llagostera (ss. XVII-XVIII)*

JOSEP M. T. GRAU I PUJOL  
ROSER PUIG I TÀRRECH



AMB aquest article presentem la història de quatre retaules llagosterenços: tres de l'església parroquial, que daten de la segona meitat del segle XVII, un cop passada la guerra dels segadors i la pesta; i el de la capella de Sant Llorenç, a la primera dècada del segle XVIII. Les despeses per la seva construcció pugen més de 3.000 lliures, quantitat que gairebé s'igualava per a la dauradura corresponent. Tots són obra d'artistes diferents, repartits entre Girona, Barcelona i Arenys de Mar.

Algunes de les característiques comunes són la presentació i aprovació prèvies d'una traça en pergamí, que serà un model a seguir sigui quin sigui l'escultor que hi treballi i la durada de l'obra. En tots els casos, l'escultor realitza el retaule en el seu taller, posteriorment, si toca a mar, l'embarcarà, fins a Sant Feliu de Guíxols, on els clients l'aniran a cercar.

La durada i el cost del retaule són en funció de la seva magnitud; així i tot, trobem problemes en peces petites (la causa fou la mort del contractat). És per això que en les capitulacions es nomenen avaladors que es facin responsables dels diners que s'avancen, per tal d'evitar la seva pèrdua.

En l'acabament, per assegurar el nivell de qualitat desitjat i l'esmena dels errors hom exigia el dret de visura d'un oficial per cada part, els quals podien peritar i denunciar les faltes existents.

# E S T U D I S

L'esforç dels veïns per al finançament va ésser gran, especialment per als membres de les confraries, si bé copsem la generositat d'alguns particulars (negociants, eclesiàstics, terratinents, etc.) en les seves deixes.

## *Església parroquial de Llagostera*

### 1. El retaule de Sant Isidre

El primer de novembre de l'any 1667 tres jurats de la Universitat o Comú de Llagostera i dos administradors –un pagès i un peraire– de la confraria de Sant Isidre, amb el vist-i-plau dels preveres i els obrers de l'església parroquial de la vila (lloc on es trobava la capella del sant), signen la capitulació per a la construcció d'un retaule amb l'escultor gironí Joan Boris<sup>1</sup>. Aquest presenta un pergamí on hi ha el dibuix o traça i, un cop aprovat el projecte, el firma el notari en senyal de conformitat. La iconografia es basava principalment en cinc figures de "bulto", exemptes: al centre Sant Isidre, del qual tenien relíquia; sobre d'ell Sant Galderic (festa votada durant el contagi, el 1652), tots dos, patrons de la pagesia. L'acabament o "remato" era el tradicional, el Sant Crist amb dues Maries.

L'escultor s'obligava únicament a pagar la matèria primera (fusta) i a realitzar el treball artístic i assentar l'obra. El transport del retaule des de Girona a Llagostera anava a càrrec dels llagosterencs, així com el manteniment de l'artista (taula i hostal) els dies necessaris de treball a la vila.

Els pactes més problemàtics de complir per les dues bandes eren el preu i el termini. Vegem-ho. L'execució havia de finalitzar després de sis mesos i mig, coincidint amb la festa de Sant Isidre (15 de maig). La quantitat acordada fou de 140 lliures, un 28,6% les rebria abans de Pasqua (11 de març de 1668) i la resta en dos lliuraments: 50 lliures el 15 d'agost de 1668, després de la collita dels cereals, i la resta a la mateixa data de l'any següent.

El 13 de novembre del 1669 Joan Boris confessa haver cobrat 84 lliures 2 sous. Més de la meitat, un 60%, en el rebut<sup>2</sup>. A partir del cobrament de les 40 lliures el març de 1668, els lliuraments següents no es realitzen fins al 7 de setembre, i sovint es tracta de petites quantitats (entre 1 i 3 lliures), tret de les dues darreres (16 lliures 10 sous, i 17 lliures 10 sous).

1. Arxiu Històric de Girona (AHG), notaria de Llagostera i Caldes de Malavella (NL), notari Jaume Axandri, núm. 396 (1667), ff. 329-333 v.

2. AHG, NL, notari Jaume Axandri, núm. 398 (1669), ff. 389v-390v.

Igual que la resta de treballs que comentem, l'artista del cisell es basaria en una traça en pergamí. A través de les clàusules del daurat del 1676 sabem que, ultra la Mare de Déu del Roser, hi havia les figures de Sant Domènec i Santa Caterina.

Qui era, però, aquest escultor? El document especifica que era nascut a Sant Feliu de Guíxols. Hi nasqué el març de 1636, del matrimoni de Jeroni Rovira i Anna (1626)<sup>6</sup>. Els seus oncles paterns foren Antoni Rovira, pintor (nascut el 1599) i Domènec Rovira, escultor (nat el 1608). Aquest darrer, tot i que es batejà amb el nom de Pau Domènec, emprà únicament el segon nom, i per això, per diferenciar-se del seu nebot, s'acompanya del qualificatiu de "major". Ambdós Domènec Rovira treballaren plegats, i si bé s'installaren a Barcelona<sup>7</sup>, foren sovint sollicitats per retaules de les comarques gironines.

Els primers encàrrecs de Domènec Rovira, menor, foren diverses escultures i relleus a Barcelona. El 1669 realitza, segons Martinell, les imatges de la façana de la Galilea del Monestir de Poblet (Conca de Barberà). Entre el 1670 i el 1681 oncle i nebot executaren el retaule major de la vila de l'Arbóç del Penedès. És en aquest període que contracta la construcció del retaule del Roser a Llagostera. Posteriorment, mort el seu oncle, actua amb l'escultor Francesc Grau. Fruit d'aquesta col·laboració seran el sepulcre de Sant Oleguer (Barcelona), el retaule de la Puríssima (catedral de Tarragona) i el retaule major de l'església parroquial d'Alcover (Alt Camp).

Retornem, però, al cas que ens ocupa. Domènec Rovira, menor, es compromet a finalitzar el retaule del Roser el 15 d'agost de 1672, per la xifra de 400 lliures. L'escultor presenta com a avaladors dos parents: Francesc Rovira, pescador i Jeroni Rovira, boter, tots de Sant Feliu de Guíxols. Per atendre els tractes econòmics nomena el 6 de febrer de 1671 un procurador, el seu germà Pere (nat el 1641), prevere, llavors beneficiat i notari de la mateixa vila de Sant Feliu<sup>8</sup>.

Es pactaren tres pagaments, un dels quals per avançat, dins vuit dies, de 100 lliures, que tingué efecte en realitat el 7 de febrer de 1671, quan Pere

6. E. ZARAGOZA: "Els Rovira, una família guixolenc d'artistes (I) i (II)", a *Ancora* (Sant Feliu de Guíxols), 2-II-1989 i 9-II-1989.

7. Sobre ambdós personatges us remetem als articles de Cèsar MARTINELL: "Atribució d'una obra de Domènec Rovira", a *La Costa Brava* (Sant Feliu de Guíxols), 1931; "Un escultor guixolenc del segle XVII, Domènec

Rovira", a *La Costa Brava*, 1933; i al seu llibre *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya*, vol I, Alpha, Barcelona 1959. Agraïm aquestes notes bibliogràfiques a l'amic i arxiver Àngel Jiménez.

8. AHG, NL, Notari Jaume Axandri núm. 400 (1671) ff. 90v-91v. Actua de testimoni el fuster de Llagostera, Jeroni Puig.



## QUADERNS DE LA SELVA, 4

Rovira signa un rebut davant el notari Antoni Blanch, als administradors de la confraria del Roser, Jeroni Mateu, fuster, i Tomàs Vidal, pagès, ambdós de Llagostera, “*las quals han promès donar y pagar a dit honorable Domingo Rovira, germà y principal (...) per la fàbrica del retaulo que (...) ha de fer en la capella de dita Nostra Senyora del Roser*”<sup>9</sup>.

El segon, de 150 lliures, havia de materialitzar-se l'1 de novembre de 1671, i la resta un cop acabada i visurada l'obra.

L'octubre del 1672 Domènec Rovira, menor, en persona, reconeix haver cobrat 272 lliures, o sigui, un 68% de la suma final<sup>10</sup>. Les despeses del transport des de Sant Feliu de Guíxols a l'església parroquial de Llagostera anaven a càrrec de la confraria.

Perquè el retaule restés totalment enllestit mancava encara pintar-lo i daurar-lo, tasca encomanada a un altre professional, el daurador. A través d'un rebut sabem que l'abril del 1675 Francesc Mas, daurador, veí de Barcelona, havia cobrat 3 dobles d'or (unes 9 lliures) a costa del seu treball de “*daurar la figura de nostra Senyora de dita capella y confraria [del Roser] y la pastera de dit retaulo*”<sup>11</sup>.

El 10 d'octubre de 1676, el daurador barceloní Josep Veciana promet a tres jurats de la vila i a dos administradors de la confraria del Roser<sup>12</sup>, daurar, pintar i estufar “*bé y decentment y segons lo que requereix la obra ben perficionada y ab los colors se requeriran*”, el conjunt del retaule, inclosos dos caps de grades i els peus, a excepció de la part ja revestida, la imatge de la Mare de Déu, les figures de Sant Domènec i Santa Caterina i la pastera. El cost material (or i colors) i la mà d'obra s'estimen en 260 lliures. La confraria dóna un any i mig de temps per a fer la feina, però remarcà que el pagament es portaria a terme conforme rebessin els ingressos (ordinaris i extraordinaris): fins i tot s'accepta per les dues parts un retard en l'entrega dels diners en cas que l'obra estigués enllestida. No serà, però, necessari exhaurir el període previst: el 24 de setembre de 1677 Josep Veciana reconeix haver cobrat les 260 lliures<sup>13</sup>. A més a més, rep 6 dobles d'or “*per la última feyna he feta de daurar y encarnar la figura de bulto xica de Nostra Senyora, que se acostuma aportar per la professó dels caps de mesos, y estufar y encarnar la figura o imatge de Nostra Senyora, que se acostuma de aportar ab lo tabernacle per las professons*”

9. AHG, N Sant Feliu de Guíxols, notari Antoni Blanch, núm. 346 (1671), s.f.

10. AHG, NL, núm. 401 (1672), ff. 476-476 v. Un dels testimonis és el llagosterenc Jeroni Puig, fuster.

11. AHG, NL, núm. 404 (1675), ff. 114v-115.

12. AHG, NL, núm. 405 (1676), ff. 357v-360.

13. AHG, NL, núm. 406 (1677), ff. 208-209.

## E S T U D I S

*de Nostra Senyora, y per retocar y pintar de nou lo rellotge de sol que és en la torra davant lo semantiri de dita isglésia*".

Josep Veciana realitzà l'últim treball també a les nostres comarques, fou el daurat del retaule major de l'església parroquial de Begur, iniciat el 1692<sup>14</sup>.

Recapitem. El 1671 s'emprenen els treballs de l'escultor, un cop acabats, el 1672 es pensa a daurar el retaule, el 1675 se'n realitza una petita part i els dos anys següents la resta. Com es podien finançar aquestes inversions sumptuàries? La majoria dels diners s'obtenien de collectes i donatius, sigui en diner o en espècie (una part de la collita). Un exemple el tenim en un fervent devot de la Mare de Déu del Roser, Joan Axandri, negociant de Llagostera, qui en el testament, escripturat el 17 de febrer de 1668<sup>15</sup>, deixa la important suma de 100 lliures "*per ajuda de cost de fer o comensar de fer lo retaule que se ha de fer en la capella de dita confraria de Nostra Senyora del Rozer*". No serà fins el 7 d'abril de 1675 quan s'acabarà de fer efectiva l'esmentada quantitat<sup>16</sup>. A més, funda en el mateix altar dues misses resades a favor de la seva ànima (juny i desembre), per les quals hi destina 12 lliures per a la creació d'un censal. Així mateix, hi ordena celebrar una novena. A la resta de confraries de l'església parroquial de Llagostera (Sant Isidre, Sant Felip Neri i Sant Crist) hi destina 10 rals a cadascuna de caritat, i a l'obra de l'església, 6 lliures.

### 3. El retaule major

De tots els retaules de l'església el més costós fou el de l'altar major. Els treballs de l'escultor i el daurador pujaren a 5.275 lliures com a mínim. També fou el més llarg, deu anys, amb un període intermedi entre la intervenció dels dos artistes de 41 anys.

L'endemà de la Mare de Déu d'Agost del 1681, tres preveres, tres jurats, dos obrers i dos administradors de l'obra del temple parroquial de Sant Feliu de Llagostera encarreguen a l'escultor, veí de Barcelona, Miquel Llavina "la fàbrica" del retaule major, segons el model que presentà ell mateix<sup>17</sup>.

Sortosament, en el contracte es descriuen els elements iconogràfics bàsics que l'integren. El retaule constaria d'un peu amb l'escut de la vila (una

14. Aurora PÉREZ SANTAMARIA: *Escultura Barroca a Catalunya. Els tallers de Barcelona i Vic (1680-1730 c.a.). Projectió a Girona*. Virgili i Pagès, Lleida 1988, p. 144. També reproduïx el seu testament (1695), pp. 626-628.

15. AHG, NL, núm. 397 (1668), ff. 101-105.

16. AHG, NI, núm. 404 (1675), ff. 114v-115.

17. AHG, NL, núm. 410 (1681), ff. 231-236.

llagosta) i les imatges de sant Pere i de sant Pau. A continuació el sagrari, i després en el cos inferior i principal, un sant Feliu al centre dins una pastera, a la dreta sant Felip Neri, confessor (del qual tenien relíquies), i a l'esquerra sant Antoni de Pàdua. En el cos superior o segona andana, al centre Sant Joan, rodejat de dues parelles de sants: sant Abdon i Senén (dreta) –la festa dels quals se celebrava a Llagostera molt solemnement– i sant Cosme i Damià (esquerra). Al remat final o tercera andana, com era costum, un sant Crist, sant Joan, Maria i dos àngels. Completaven aquesta secció dues santes, Elisabet (dreta) i Victòria (esquerra).

Ultra això, com a guarniment, se li exigia el treball de tres canelobres de fusta.

Tota la feina d'escultor la podia enllestir al seu taller barceloní. El desplaçament de les peces fins a Sant Feliu de Guíxols anava a expenses de Miquel Llavina, així com el posterior assentament en el lloc definitiu.

El termini posat va ésser de sis anys, amb la condició que la primera andana estigués acabada per la Pasqua de Resurrecció del 1682. El preu total es xifra en 2.575 lliures, quantitat força elevada per assumir-ne el pagament. Aquest es realitzaria en anyades de 400 lliures, començant la primera el 1681. El primer de juny de 1688 l'escultor signa una època als administradors de l'obra de 482 lliures<sup>18</sup>.

Miquel Llavina era el gendre d'un altre artista, ja esmentat, Domènec Rovira, major, des del 1661. El 1665 ambdós construeixen el retaule de la Santa Creu i de Santa Magdalena de l'església parroquial de Figueres<sup>19</sup>. El 13 de juny de 1668, enllestit el de Llagostera, contracta el retaule major del santuari de la Mare de Déu del Coll per 50 dobles<sup>20</sup>. També treballà a Vilanova i la Geltrú el 1713<sup>21</sup>.

Segurament per dificultats econòmiques agreujades per la Guerra de Successió, la dauradura del retaule major no es contracta fins al 29 d'agost del 1729. Aquesta vegada serà amb un daurador gironí, Feliu Pi<sup>22</sup>.

La durada de l'obra era de 4 anys, durant els quals cobraria 2.700 lliures, 600 al començament, altres 600 per cada andana, i la resta quan estigués acabada l'obra. Una tercera part exacta (900 lliures) les finançava personal-

18. AHG, NL, núm. 417 (1688), ff. 178-179.

19. J.M. MADURELL I MARIMON: "Retablos gerundenses (1570-1752)", a *Anales Instituto de Estudios Gerundenses*, vol. VI (1951).

20. J.V.-J.M.: *Resseña històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll, actual-*

*ment iglésia parroquial, escrita pel rector de la mateixa...* Estampa de Ramon Anglada i Pujals, Vic 1896, pp. 52-54.

21. Cèsar MARTINELL: *Arquitectura...*, vol. II, p. 159.

22. AHG, NL, notari Francesc Moragas i Gironí, núm. 444 (1729), ff. 41v-42.

## E S T U D I S

ment el canonge Jaume Codolar, si bé s'acorda que si no complia algun pagament, la resta d'eclesiàstics no tindrien cap compromís per fer-ho efectiu.

A més del control dels visuradors (un per part) s'estableix la possibilitat que els administradors comprin per la seva banda la matèria primera als bati-fullers que ells escullin.

Sortosament, acompanya el document de capitulació del retaule la relació dels veïns del terme de Llagostera i les quantitats monetàries o en espècie amb què cadascú contribuirà per a fer front a l'obra.

Contribució dels veïns de Llagostera a l'obra del daurat del retaule major (1729):

LLIURES	Núm. de persones	%
0-0,5	28	21
0,6-1	28	21
1,1-2	28	21
2,1-5	14	10
5,1-10	16	12
10,1-20	3	2
20,1-30	7	5
30,1-50	8	6
50,1-100	1	1
+ 100	2	1
	135	100

Veiem com un 63% pagaren menys de 2 lliures i només un 15% dels contribuents a l'obra, més de 10.

Per sectors productius, el pagament queda repartit així:

Ofici	Número	Total (lliures)	Mitjana (lliures)
<b>AGRICULTURA I RAMADERIA</b>			
Pagès	17	419	24,65
Masover	7	32	4,57
Treballador	1	2	2
Manescal	1	1	quartera de blat
Desconegut *	86	105,65	1,23
<b>ACTIVITATS ARTESANALS I INDUSTRIALS</b>			
Ferrer	3	15,75	5,25
Mestre de cases	1	0,8	0,8
Teixidor	1	2	2

## QUADERNS DE LA SELVA, 4

Sastre	3	10,5	3,5
Moliner	1	0,75	0,75
COMERÇ I SERVEIS			
Carreter	1	0,6	0,6
Apotecari	1	5,6	5,6
Negociant	3	75	25
ALTRES			
Llicenciat	1	0,15	0,15
Eclesiàstic	8	1701,2	212,65

\* Considerem que la majoria es dedicaven al treball de la terra.

Un 63% va a càrrec de l'estament eclesiàstic! Si repassem la llista de l'apèndix, veurem que a més de les 900 lliures del canonge Codolar també hi ha la donació de 557 lliures per part del domer de Llagostera, Grau Gotarra. Al quadre confegit hi hauríem d'afegir el 4% que paga l'obra de l'església parroquial. Tres quartes parts de l'obra són finançades per l'església de Llagostera. És una forta empenta. El poble està estructurat clarament entorn de l'agricultura, que subvencionarà un 21%. Segueix el comerç i serveis, amb el 3%, definit pels tres negociants, que paguen de mitjana el mateix que els disset propietaris (25 lliures).

A començaments del segle XIX, concretament el 1825, existien a l'església parroquial de Llagostera set altars amb els corresponents retaules: major, Mare de Déu del Roser, Sant Antoni, Santa Anna, Mare de Déu del Carme, Sant Isidre i Sant Felip Neri. El 13 de juny d'aquest any, segons llegim en el llibre de matrimonis de Llagostera (vol. 4, 1810-1851) conservat a l'Arxiu Parroquial, dos italians emblanquinaren durant sis dies les parets de l'església per 50 lliures. També netejaren els retaules, el major costà 30 lliures, i la resta 4 lliures cadascun. En total pujà 104 lliures.

### *Església del veïnat de Sant Llorenç (Llagostera)*

#### 1. El retaule de l'església de Sant Llorenç

L'últim retaule que tractarem està situat fora del nucli urbà de Llagostera, dins el mateix terme i parròquia, a l'església del veïnat de Sant Llorenç. El 8 de setembre de 1705 el representant de l'obra, Pere Domènec, pagès, signa una capitulació amb els mestres escultors Francesc Julià i Joan Julià, pare i fill d'Arenys de Mar, per a la construcció del retaule de l'altar major<sup>23</sup>.

23. AHG, NL, notari Domènec Aulet, núm. 430 (1705).



## E S T U D I S

Com en els casos anteriors, els artistes presentaven un dibuix sobre el qual s'efectuen unes modificacions d'ordre i preferència de les imatges. Com és natural, Sant Llorenç ocupa l'espai central, a la dreta s'hi col·locaria Sant Bertomeu apòstol, i a l'esquerra Sant Sebastià. Sabem que cada any el 20 de gener, per Sant Sebastià, els llagosterencs anaven en processó fins aquesta església, de la mateixa manera que per la diada de Sant Marc evangelista (25 d'abril). A la part superior hi hauria la figura de la Mare de Déu dins una pastera.

El treball de la fusta, d'àlber blanc, tindria lloc al seu taller d'Arenys de Mar, des d'on abans de juliol del 1706 s'hauria d'embarcar cap a la platja de Sant Feliu (el cost del transport marítim aniria a mitges). Una vegada a la costa, fins a Llagostera, el desplaçament de les peces les faria l'obra de Sant Llorenç.

Davant de qualsevol irregularitat l'obrer Pere Domènec podia exercir el dret de visura i judicació dins els quatre mesos següents de l'assentament de les peces.

El preu acordat fou de 165 lliures, un 39% (65 lliures) s'avançaren el mateix dia de la signatura de l'acte notarial<sup>24</sup> i les restants 100 lliures es farien efectives en dos pagaments, el primer el 2 de febrer de 1706 i el segon el 15 d'agost del mateix any, un cop finalitzat el retaule. Mitjançant una època sabem del cert que les primeres 500 lliures s'entregaren en el termini fixat<sup>25</sup>.

D'aquests dos escultors coneixem un altre detall, el 1710 contracten el retaule de Santa Cecília de Torrentbo, veïnat d'Arenys de Munt<sup>26</sup>.

24. *Ibíd.*

25. AHG, NL, núm. 430, 2-II-1706.

26. A. PÉREZ SANTAMARIA: *op cit.*, pp. 599-601.

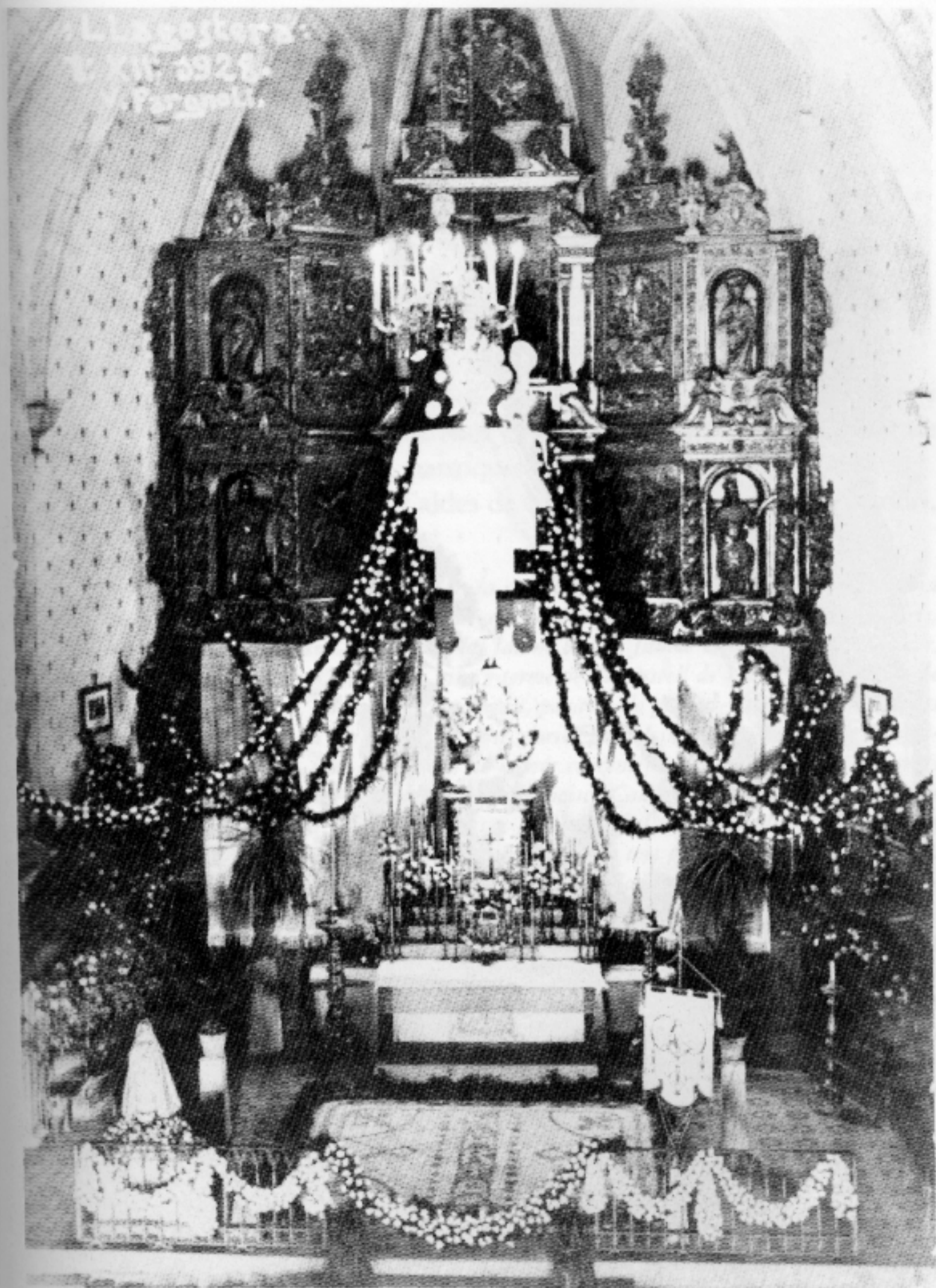
QUADERNS DE LA SELVA, 4

	RETAULES DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE LLAGOSTERA			CAPELLA DE SANT LLORENÇ
	RETAULE DE SANT ISIDRE	RETAULE DEL ROSER	RETAULE MAJOR	RETAULE DE SANT LLORENÇ
AUTORS	Joan Boris i Rafel Boris, escultors de Girona, pare i fill <sup>1</sup> .	Domènec Rovira menor, escultor veí de Barcelona <sup>2</sup> .	Miquel Llavina, escultor de Barcelona	Francesc i Joan Julià, pare i fill escultors d'Arenys de Mar.
SIGNATURA CONTRACTE	1-XI-1667 29-V-1672	2-II-1671	16-VIII-1681	8-IX-1705
CLIENT	Universitat de la vila i confraria de Sant Isidre	Universitat de la vila i confraria del Roser	Obra església parroquial, preveres i universitat	Obra de l'església
PREU	140 lliures + 10 lliures	400 lliures	2.575 lliures	165 lliures
PERÍODE CONSTRUCCIÓ	1667-1675	1671-1672	1681-1688	1705-1706
CONTRACTE DAURAT	Desconegut	10-X-1676	29-VIII-1729	Desconegut
DAURADOR	-	Josep Veciana, veí de Barcelona <sup>3</sup>	Feliu Pi, daurador de Girona	-
PREU DAURAT	-	260 lliures	2.700 lliures	-
NOTES	(1) També hi intervenen els escultors Felip Enric, i segurament Josep Boris, ambdós de Girona.	(2) natural de Sant Feliu de Guixols. (3) Una part l'executa Francesc Mas, el 1675.		



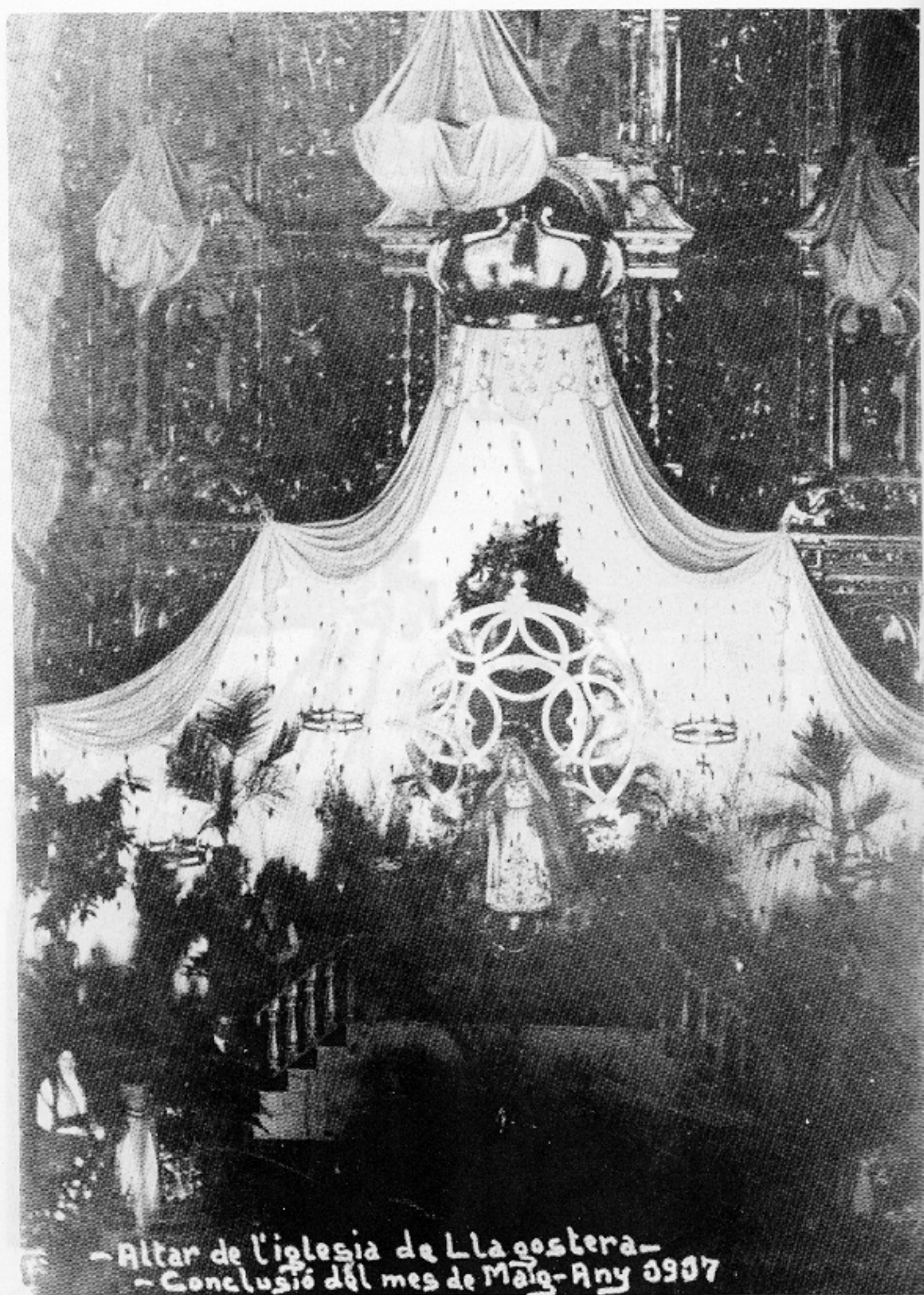
Capella de Sant Llorenç (Llagostera). Foto X. Ruiz. Fons d'imatges. Arxiu Municipal Llagostera.





*Altar major de l'església parroquial de Llagostera (8-XII-1928).  
Foto V. Fargnoli. Fons d'imatges. Arxiu Municipal Llagostera.*





Altar de l'església de Llagostera. Conclusió del mes de maig, 1917.

## APÈNDIX

### Document I

Capitulació entre els jurats de la vila de Llagostera, els administradors i pabordes de la capella i confraria de Sant Isidre per fer un retaule en l'altar de la mateixa advocació a l'església parroquial de Llagostera (1-XI-1667).

AHG, notaria de Llagostera i Caldes de Malavella, notari Jaume Axandri, núm. 396 (1667), ff. 329-333v.

*“De y sobre la fàbrica del retaule fahedor en la capella del gloriós Sant Isidro de la isglésia parrochial de Sant Feliu de Llagostera, bisbat de Gerona per y entre lo senyor Joan Boris, escultor, ciutedà de Gerona de una, los honorables Jaume Roure, Jaume Gotarra y Garau Rozer, lo corrent any jurats de la universitat de la vila y terme de dit castell de Llagostera, en nom de dita Universitat, Pere Sabater, pagès i Narcís Rigau, parayre, lo present y corrent any pobordes y administradors de dita capella y confraria de dit gloriós Sant Isidro dita isglésia de Llagostera, en dit nom de part altre, fent estas cosas de exprés consentiment y voluntat dels reverents Miquel Llobat, sacristà, Miquel Valldejuli y Joan Francisco Cadarcet, domers, tots preveres de dita isglésia, y de Salvi Codolar de Sant Llorens y Jaume Nadal, menor de dies lo corrent any obrers de la obra de la dita isglésia de Llagostera a estas cosas tots presents y devall consentints y a major cauthela de expressa voluntat y consentiment de tot lo concell general de dita universitat per estas cosas lo die present tingut en la forma acostumada, en dits noms y de part altra, són estats fets, pactats, capitulats, firmats y jurats los pactes y capítols devall scrits y següents:*

*– Primerament és estat pactat, avingut y concordat entre ditas parts, los dits senyor Joan Boris, convé y en bona fe promet a dits honorables jurats y pobordes que ell farà y fabricarà lo dit retaule del dit gloriós Sant Isidro en la dita capella bé y degudament a ús y stil de escultura del modo y forma que esta contengut en la trassa, eo dibuix de dit retaule, que lo die present ha ensenyat lo dit senyor Boris a dits honorables jurats y pobordes, dibuxat y trassat en un pergami lo qual de comú consentiment de ditas parts y en presència llur y dels testimonis baix scrits ha firmada y sotascrita lo notari baix scrit, la qual trassa o dibuix resta en poder de dit Boris, y promet lo dit senyor Boris fer lo dit retaule en esta forma, ço és las sinch figuras en dita trassa contengudas de bulto, ço és al mitg Sant Isidro y demunt de dit Sant Isidro, Sant Galderich y al remato lo Sant Cristo y las dos Marias, y tota las demás obra en dita trassa contenguda de relleu y escultura lo qual retaule promet dit Senyor Boris donar fet, acabat, y assentat tot a son punt per de assí lo die y festa del dit gloriós Sant Isidro, ço és als quinze del mes de maig pròxim vinent tot a sos gastos de ell dit senyor Joan Boris, tant és a saber de la fusta y demás pertrets y*



# E S T U D I S

bestrets com de sas mans y treball ab que los dits honorables jurats i pobordes tingan de anar a cercar lo dit retaule quant dit senyor Boris lo tindrà acabat y los avisarà en la dita ciutat de Gerona, a gastos llurs en dit nom, eo de dita Universitat y confraria.

– Item, és pactat que lo dit Senyor Joan Boris, baja de donar acabat y assentat a son punt lo dit retaule per lo temps que dalt té promés si y conforme en dita trassa o dibuix està contengut prometent com ab thenor del present promet no faltar ni discrepar en res de dita trassa perficionant lo dit retaule a thenor de aquella bé y degudament y axí mateix promet lo dit senyor Joan Boris en venir assentar lo dit retaule en son degut punt en la dita capella de Sant Isidro després de haver fet y acabat aquell a sos gastos ab que los dits honorables jurats y pobordes li bajen de fer lo gasto a ell y als que li ajudaran assentar dit retaule tots los dies que treballaran en posar y assentar aquell.

– Item, és pactat: e los dits honorables jurats y pobordes dalt nomenats en dits respective noms y a major cautehela usant de la facultat y llicència y poder plenàries y bastants a ells donats y atribuïts per tot lo dit concell general de dita univeritat y singulars persones de dita vila y terme de Llagostera per dit efecte lo die present tingut y ab deliberatió y determinatió per dit concell general feta, convenen y en bona fe prometen en dits respective noms al dit senyor Joan Boris assí present y als seus que per tot lo dit preu fet y fàbrica de fer acabar, posar y assentar tot a son punt lo dit retaule del modo y forma que ell dalt ab los precedents capítols té promés fer, tant és a saber per lo gasto y valor de la fusta y demás pertrets y bestrets necessaris per dita fàbrica qualsevols que sian, exceptats los ports de dit retaule dende dita ciutat de Gerona a la dita capella ha hont de ha de assentar com dalt és dit, y per las mans y treball li donaran y pagaran a dit senyor Joan Boris cent quaranta lliures moneda barcelonesa corrent pagadores en esta forma, çò és, las quaranta lliures ab tres pagues antes del dit die y festa de sant Isidro, és a saber, lo die present y després de la ferma de la present capitulació quinze lliures per lo die y festa de Nadal propvinent, onze lliures y las restants catorze lliures a compliment de ditas quaranta per lo die y festa de Pasqua de Resurrecció, també pròxim vinent, y las restants cent lliures després de haver acabat y assentat a son punt lo dit retaule, ab dos iguals pagas, és assaber, sinquanta lliures per la primera paga lo die y festa de Nostra Senyora de Agost pròxim vinent y las restants sinquanta lliures a compliment d editas cent del dit die y festa de Nostra Senyora de Agost pròxim vinent a un any aleshores pròxim y immediadament següent.

– Item, és pactat que tota la demás obra de dit retaule exceptada la que dalt és dita, y que no toca a art de escultura, com és pinsell y pintura vaja a compte y gasto de dita universitat y confraria y no de dit senyor Boris.

– Item, és pactat que en cas dit Joan Boris morís, antes de haver acabat dit retaule, y per ditas quaranta lliures, que se li prometen donar de bestreta, se haja de obligar, venint dit cas, en restituir tot lo que haurà rebut de ditas quaranta lliures; com de present ara per las horas se obliga, y per major seguretat de estas cosas dóna en fermansa a Jaume Axandri, notari de dita vila de Llagostera, baix scrit, qui en estat cosas present, se institueix fermansa per la restitutió de ditas quaranta lliures, y no més, eo per lo que de aquellas haurà rebut dit senyor Joan Boris y per sò attender y cumplir tant lo principal com la fermansa ne obligan tots llurs béns y de quiscú dels asoles mobles e immobles haguts y per haber ha bon se vulla que sian encara que privilegiats en qualsevol manera ab totas renunciacions necessàries y pertanyents y en semblants posar acostumadas llargament y ab jurament.

– E finalment, volen y contenten las ditas parts que de la present capitulació y pactes alt insertats y de quiscú d'ells sian fetas y dictades y a quiscuna de ditas parts y altres de qui serà interès, lliurades una y moltes cartes y còpias, e tantas quantas demanades ne seran per lo notari

## QUADERNS DE LA SELVA, 4

*baix escrit y segons son stil ab totes y sengles clàusules necessàries, las quals cartas y quiscuna de aquellas ab la ferma de la present capitulació llohan, ferman y juran y contra de aquellas ni alguna d'ellas prometen no fer ni venir per alguna causa o rahó...".*

### Document II

Contracte entre els jurats de la vila de Llagostera i els administradors de la confraria de la Mare de Déu del Roser amb l'escultor Domènec Rovira, menor, per a la construcció d'un retaule a la capella del Roser a l'església parroquial. (2-II-1671).

AHG, notaria de Llagostera, notari Jaume Axandri, núm. 400 (1671), ff. 87-89 v.

*"Sobre la fàbrica del retaule fabledor en la capella de Nostra Senyora del Roser, de la Iglésia parroquial de Sant Feliu del castell de Llagostera, bisbat de Gerona, per y entre lo senyor Domingo Rovira, menor escultor, ciutedà de Barcelona, natural de la vila de Sant Feliu de Guíxols, de dit bisbat de Gerona de una, los honorables Jaume Prats, Pons Valmanyà y Jaume Llach, lo corrent any jurats de la universitat de la vila y terme de dit castell de Llagostera en nom de dita universitat, Thomàs Vidal, major de dies, pagès y Hyerònim Matheu, fuster, lo present y corrent any, pobordes y administradors de dita capella y confraria de Nostra Señora del Roser de dita isglésia de Llagostera en dit nom de part altra, són estats fets, pactats, capitulats, firmat y jurats los pactes y capítols devall escrits y següents:*

*- E primerament és estat pactat, avingut y concordat entre ditas parts: E lo dit senyor Domingo Rovira convé y en bona fe promet a dits honorables jurats y pobordres que ell farà y fabricarà lo dit retaule a la dita capella de Nostra Senyora del Roser del modo y forma que està contengut en la trassa o dibuix de dit retaule que lo die present li a ensenyat dit senyor Rovira a dits honorable jurats y pobordres, dibuxat y trassat en un pergami, la qual de comú conceniment de ditas parts y en presència llur y dels testimonis baix escrits, ha firmada y sota escrita lo notari baix escrit, lo qual retaule promet dit senyor Domingo Rovira donar fet, acabat y assentat, tot a son punt del die y festa de Nostra Senyora del mes de agost pròxim vinent a un any aleshores pròxim y immediadament següent, tot a sos gastos de ell dit senyor Rovira, tant és a saber de la fusta y demás pertrets o bestrets, com de sas mans y treball, y granch també de tots solits y drets de embarcació y desembarcació, entrades y exidas en cas se'n degan, ab què los dits honorables jurats y pobordres tingan de anar a cercar lo dit retaule quant dit senyor Rovira lo tindrà acabat y los avisarà en la dita vila de Sant Feliu de Guíxols, a gastos llurs, en dit nom eo de dita universitat y confraria.*

*- Item, és pactat que lo dit senyor Domingo Rovira haja de donar acabat y assentat a son punt lo dit retaule per lo temps que dalt té promès, si y conforme en dita trassa o dibuix està contengut prometent com ab thenor del present promet no faltar ni discrepar en res de dita trassa, perficionant lo dit retaule a thenor de aquella, bé y degudament a coneguda de dos oficials pràctichs de dita art de escultura, per part de dits honorables jurats y pobordres, elegidors ab tal emperò que la visura de dita obra en cas la vullan fer dits honorables jurats y pobordres la tingan de fer dins de un mes comptador del die que serà acabat de assentar dit retaule en la dita capella, altrament passat dit mes y no havent fet visurar dita obra hajan de tenir aquella per rebuda y entregada.*



## E S T U D I S

– *Item, és pactat: E los dits honorables jurats y pobordres dalt nomentats en dits respective noms y major cauthela usant de la facultat, llicència y poder plenari, y bastants a ells donats y atribuïts per tot lo concell general de dita univesitat y singulars persones de dita vila y terme de Llagostera, per dit efecte lo die present tingut y ab deliberació y determinació per dit concell general feta, convenen y en bona fe prometen en dits respective noms al dit senyor Domingo Rovira, assí present y als seus, que per tot lo dit preu fet y fàbrica de fer acabar, posar y assentar tot a son punt lo dit retaule de modo y forma que ell dalt ab los precedents capítols té promès fer, tant és a saber per lo gasto o valor de la fusta y demás pertrets o bestrets necessaris per dita fàbrica, qualsevols que sian, y per los ports y drets (exceptant los ports de dit retaule dende dita vila de Sant Feliu de Guíxols a la dita capella, hont se ha de assentar com dalt és dit), y per las mans y treball li donaran y pagaran a dit senyor Domingo Rovira, quatre-centas lliures moneda barcelonesa, pagadores ab tres pagas en esta forma: ço és, cent lliures de bestreta y per la primera paga dins vuyt dies primers vinents, cent sinquantia lliures per la segona paga per de assí al die y festa de Tots Sancts pròxim vinent, y las restants cent sinquantia lliures a compliment de ditas quatre-centes, lo die que serà acabat y assentat tot a son punt lo dit retaule, en sa deguda forma, si y conforme dalt està promès y més llargament contengut.*

– *Finalment, volen y concentan las ditas parts, que de la present capitulació y pastell dalt insertats y de quiscú d'ells sian fetas y dictades, y a quiscuna de ditas parts y altres de qui serà interès lliurades una y moltas cartas y copias, e tanta quantas demanades ne seran per lo notari baix scrit, y segons son stil ab totas sengles clàusules necessarias las quals cartas y quiscuna de aquellas ab la ferma que la present capitulació lloban, ferman y juran, y contra de aquellas ni alguna d'ellas prometen no fer ni venir alguna causa o rabó...”*

### Document III

Contracte dels jurats de la vila i el pabordes de la confraria del Roser de l'església de Llagostera amb Josep Veciana, per acabar de daurar el retaule del Roser (10-X-1676).

AHG, notaria de Llagostera, notari Jaume Axandri, núm. 405 (1676), ff. 357v-359v.

*“De y sobre la fàbrica de daurar lo retaule de la capella de Nostra Senyora del Rozer de la isglésia parrochial de Sant Feliu del castell de Llagostera, bisbat de Gerona, per y entre lo senyor Joseph Veciana, daurador habitant en Barcelona, de una; los honorables Bonaventura Codolar, Gerònim Boffill y Barnat Catelló, lo corrent any jurats de la universitat de la vila y terme de dit castell de Llagostera, Jaume Oliva, cirurgia y Salvi Rissech, pagès, lo present y corrent any pabordes y administradors de dita capella y confraria de Nostra Senyora del Rozer, en dit nom de part altre, fent estas cosas de exprés consentiment y voluntat dels reverents Miquel Llobat, sacristà, Miquel Valldejulí y Joan Francisco Cadarcet, domers tots preveres de dita isglésia, a estas cosas presents y consentints y a major cautela de expressa voluntat y consentiment de tot lo concell general de dita universitat en dit nom, de part altres, són estat fets pactats, capitulats, firmats y jurats los capítols y pactes devall scrits y següents:*

– *E primerament, és estat pactat avingut y concordat entre ditas parts: e lo dit senyor Joseph Veciana, daurador, convé y en bona fe promet a dits honorables jurats y pabordes, dorar y pintar a sos gastos tot lo dit retaule, o lo que falta adorar vuy de aquell, que s tot lo dit retaule, exceptat la figura de nostra nostra, las figuras de Sant Domingo y Santa Catherina, y la*

*pastera y peu de aquella, a thenor y de la matexa forma y manera que estan dorades ditas figuras y pastera, bé y decentment y segons lo que requereix la obra ben perficcionada y ab los colors se requeriran en dita obra, y també promet daurar y pintar dos caps de grades, que se han de fer al peu de dit retaule, y los peus de dit retaule promet pintar jaspeats, y las armas de aquells dorades y estufades, y axí matex tota la demás obra de dit retaule dorar, pintar y estufar, y perficionar tot lo que sie menester y se requereix a ús y costum de bon daurador, la qual obra promet com és dit, fer y perficcionar dit senyor Veciana, tot a sos gastos y bestraurer tot lo or, colors y tot lo demás que serà menester per dita obra. y aquella promet dit senyor Veciana donar feta y acabada, y assentada tot a son punt, per de assí a un any y mitg pròxim vinent, y del die present en havant comptador y treballar en ella segons y conforme hi haurà diner en la confraria per donar-li per los treballs de dita obra.*

– *Item, és pactat: e los dits honorables jurats y pobordes dalt nomenats, en dits respectius noms y a major cauhela, usant de la facultat, llicència y poder plenament y bastants a ells donats y atribuïts per tot lo dit concell general de dita universitat, y singulars persones de dita vila y terme de Llagostera per dit efecte tingut, convenen y en bona fe prometen en dits respectius noms, al senyor Joseph Veciana y als seus, que per tot lo dit preu fet y fàbrica de daurar y pintar lo dit retaule del modo y forma que ell dalt, ab lo prop precedent capítol, té promès tant és a saber, preu y valor de l'or, colors y demás coses se hauran menester per fer y fabricar dita obra, y mans y treball de aquella que donaran y pagaran a dit senyor Joseph Veciana, dos-centas sexanta lliures, moneda barcelonesa corrent, pagadores dins dit termini de un any i mitg, y axí com anirà treballant y fent dita obra, axí que no tingan obligació dits jurats y pobordes de acabar de pagar ditas dos-centas sexanta lliures que no sia acabada de fer la dita obra, y quant haurà acabat de fer dita obra dit senyor Veciana haja de donar un temps competent a dits honorables jurats y pobordes per acabar-li de pagar lo que aleshores li deuran de ditas dos-centas sexanta lliures.*

– *Item, és pactat que acabada de fer dita obra aquella se hage de fer veurer y mirar per dos persones expertas y pràtigas en dita art de daurador, y si acàs falta alguna cosa en aquella a perficionar y estar a son punt haja de fer dit senyor Veciana tot lo que i faltará a sos gastos, si y de la manera que serà judicat per ditas dos persones.*

– *E finalment, volen y concentan las ditas parts que de la present capitulació y pactes alt incertats y de quiscú d'ells, sian fetas y dictades, y a quiscuna de ditas parts y altres de qui serà interès lliurades una y moltes cartas y còpias, e tantas quantas demanades ne seran per lo notari baix scrit y segons son stil ab totas y sengles clàusules necessàrias, las quals cartas y quiscuna de aquellas ab la ferma de la present capitulació lloban, ferman y juran, y contra de aquelles ni alguna d'ellas prometen no fer ni venir per alguna causa o rabó...".*

#### Document IV

Capitulació entre els administradors de l'església parroquial de Llagostera i l'escultor barceloní Miquel Llavina per a la construcció del retaule major (16-VIII-1681).

AHG, notaria Llagostera, notari Jaume Axandri, núm. 410 (1681), ff. 231-236.

*"Sobre la fàbrica del retaule fagedor en lo altar major de la isglésia parroquial de sant Feliu*

# E S T U D I S

del castell de Llagostera, bisbat de Gerona, per y entre los senyor Miquel Llavina, scultor ciutedà de Barcelona de una; los reverents Miquel Llobat, sacristà, Miquel Valldejuli, domer de la doma del Pi, presents y Joan Pau Perpinyà, també domer de las domans de Gànix y Mata, encara que absent, després emperò firmant, tots preveres curats de dita isglésia, los honorables Gerònim Boffill, Jaume Pla y Salvi Codolar lo corrent any jurats de la universitat de dit castell y terme de Llagostera; Narcís Palabí y Joseph Gros lo corrent any obrers de la dita isglésia, Joan Prats y Gerònim Matheu, administradors lo present any de la obra y fàbrica de dit retaulo en la forma acostumada per este effecte elegits y anomenats fent estas cosas tots los sobre anomenats a major cauthela ab exprés consentiment y en virtut de facultat y potestat a ells atribuïda per tot lo Concell general y singulars personas de dita universitat de Llagostera per est effecte lo die present tingué en dits noms de part altra, són estats fets pactats, lloats, firmats y jurats los pactes y capítols devall scrits y següents:

– E primerament és estat pactat, avingut y concordat per y entre ditas parts, e lo dit senyor Miquel Llavina de son grat y certa sciència convé y en bona fe promet a dits honorables jurats, obrers, administradors y demás personat dalt nomenadas que ell farà y fabricará, eo fer y fabricar farà lo dit rataulo major en lo dit altar major de la dita isglésia de Llagostera del modo y forma que està trassat y dibuxat en la trassa o dibuix de dit rataulo que lo die present lo dit senyor Llavina ha ensenyat y té de present en un pergami la qual de comú consentiment de ditas parts y en presència de llur y dels testimonis baix scrits ha firmada y sota escrita lo notari baix scrit lo qual retaulo ha de estar fet tot a mig relleu de fusta de albre blanch, bona y rebedora segons stil de bon official y segons requerirà la obra y ab lo sacrari al mig y ab las figuras següents: ço és, al mig de dit retaulo y demunt dit sacrari en la pastera principal, sant Feliu, y als costats del sant, dos històrias del mateix sant de mig relleu ab dos taulons; en la segona andana al mig Sant Joan y als costats altres dos taulons de mig relleu ab la història del sant y en la tersera andana un tauló del sant Christo, sant Joan y Maria, conforme apar en dita trassa ab sos rematos y un àngel custodi a l'un costat, y a l'altre sant Miquel, en las pasteras més altas de la propdita tersera andana del sant Christo, a la mà dreta santa Elizabet, y a la mà esquerra santa Victòria. En la segona andana a mà dreta sants Abdon y Senén, y a la mà esquerra sants Cosma y Demià. Y en la primera andana a la mà dreta sant Felip Neri y a mà esquerra sant Antoni de Pàdua, tots ab llurs pastera. Lo sacrari ha de estar fet en lo modo y forma que està delineat en dita trassa o dibuix ço és, que se puga obrir baxant la porta del mig y las dos portas dels costats que se arrimen tirant uns cordons, y que dessota hi tinga de haver un altre sacrari per la reserva, conforme està ja delineat en dita trassa y que lo peu de dit retaulo tinga de estar fet y fabricat axí com en dita trassa o dibuix està delineat excepto que allí hont hi ha unas armas hi tinga de fer un portal a cada part de l'altar, ab las portas ab una figura de sant Pere a la una y a l'altra un sant Pau, y axí mateix en lo dit peu de dit retaulo, y a cada costat de l'altar en la part més acomodada y més al propòsit hi baja de haver una llagosta de mig relleu per armas y que además de dita obra tinga de fer dit senyor Llavina sis candeleros a tres peus de fusta y a l'uso per adorno de l'altar.

– Item, és pactat que lo dit senyor Llavina tinga facultat de mudar, ajustar, o llevar alguna cosa de dita obra quant anirà treballant aquella del modo que a ell li apareixerà ab què sie més convenient, y més al propòsit per dita obra.

– Item, és pactat, e los dits reverent curats, honorables jurats, obrers y administradors dalt nomenats en dits respective noms y a major cauthela usant de la facultat, llicència y poder bastant a ells donada y atribuïda com dalt és dit per tot lo Concell general de dita universitat y singulars personas de dit castell y terme de Llagostera, convenen y en bona fe prometen an al dit

## QUADERNS DE LA SELVA, 4

senyor Miquel Llavina assí present y als seus que per tot lo dit preu fet y concert de dit retaulo, tant és a saber per lo gasto o valor de la fusta y demás pertrets y bestrets necessaris per dita obra, qualsevols que sian, fer posar y assentar a son punt lo dit retaulo del modo y forma que dalt se conté, com també per sas mans y treballs si donaran y pagaran dos mil sinch-centas setanta-sinch lliures moneda barcelonesa, pagadores en lo modo y forma següents: çò és, quatre-centas lliures per la primera paga per de así al die y festa de Nadal pròxim vinent y axí consiquitivamente concemblants quatre-centas lliuras quiscun any en concemblant termini o antes, si tenen dimer ajustat antes.

– Item, és pactat que la primera andana de dit retaulo la tinga de tenir feta, lo dir senyor Llavina, posada y assentada a son punt en lo dit altar major de dita isglésia de Llagostera del die y festa de Pasqua de Resurrecció propvinent a un any aleshores pròxim y axí anirà treballant y pagant-lo ab los terminis y pagas dalt mencionadas y axí mateix anirà posant y assentant la obra dit senyor Llavina, com la tindrà treballada y que tinga sis anys de temps per fer y assentar a son punt tota la dita obra y retaulo comptadors dits sis anys del die present en havant.

– Item, és pactat que lo dit senyor Llavina per la dita primera paga y per tot lo demás que se li donarà y rebrà de bestreta, tinga de prestar cautió y assegurar-ho sobre sos béns com haix més llargament serà contengut.

– Item, és pactat que lo dit senyor Llavina tinga de entregar tota la dita obra després de feta en la vila de sant Feliu de Guíxols a sos arriscos y perills, y en part segura a gastos emperò y per compte de dita universitat y obra y de allí la aniran a rèbrer dits honorables jurats y obrers y la aportaran a llurs gastos en la dita isglésia de la present vila y dit senyor Llavina tinga de posar y assentar a son punt tota la dita obra com dalt és dit a sos gastos exceptat los plintos y pedra que se ha de menester per lo peu y asiento de dita obra y retaulo, lo que correrà a compte y a gastos de dits honorables jurats y obrers, eo de dita universitat y tant solament tinga obligació dit senyor Llavina de disposar la pedra y la forma de las sients de aquella...”

### Document V

Contracte per daurar el retaule major amb Fèlix Pi, daurador gironí, fet pels preveres de l'església, els regidors de la vila i els obrers de l'església (29-VIII-1729).

AHG, notaria Llagostera, notari Francesc Moragas i Gironí, núm. 444 (1729), ff.41v-42.

“Sobre lo fet o fàbrica sabedora de daurar lo rataula de l'altar major de la isglésia parrochial de Sant Feliu del castell de Llagostera, bisbat de Gerona, per y entre lo senyor Fèlix Pi, dorador ciutadà de Gerona de una, lo il·lustre reverent senyor Jaume Codolar, prevere y canonge de la Santa Iglésia Catedral de Gerona, encara que absent, després enperò firmant, los reverents Joan Mundet y Vidal, sacristà, Antoni Pou, Grau Gotarra, domers, Narcís Jubert, claver; tots preveres residents de dita isglésia parrochial de Llagostera, los honorables Jaume Valmanyà, batlle, Miquel Prats, Salvi Caldas, Joseph Fonalleras, Faliu Vicens y Miquel Maimís, lo corrent any regidors de la universitat de dit castell y terme de Llagostera, Jaume Risech y Francesch Masfarrer lo present any, obrers de la dita isglésia fent estas cosas tots en sobre anomenats a major cautela ab exprés consentiment y en virtut de facultat y potestat a alls atribubia, y tot lo que han promès donar y pagar la quantitat per lo preu fet y conset de daurar lo dit rataula se



# E S T U D I S

ha de donar y pagar a dit senyor Fèlix Pi que la quantitat de dos mil y set-sentes lliuras pagadoras per los individus escrits continuats en una llista o memorial lo nom dels quals y lo per cada qual promès és y se troba continuat en dita llista o memorial que és del tbenor següent *Insertatur prout est hic affixa en dits noms de part altre són estats, fets, pactats llobats, firmats y jurats los pactes y capítols devall escrits y següents:*

— E primerament és estat pactat, convingut y concordat per y entre ditas parts e lo dit senyor Fèlix Pi, de son grat y certa sciència convé y en bona fe promet a dits reverents senyors honorables regidors, obrers y demés personas dalt anomenadas que ell daurarà eo daurar farà lo dit rataula en lo dit altar major de dita iglésia de Llagostera posant or en tot lo que sie visible en dit rataula y sobre lo or posarà y donarà lo color als sants y demés històrias se trobaran en dit rataula conforme lo requirirà y serà menester y axís mateix daurarà los candaleros grans de fusta se troban en lo presbiteri y devant de dit altar ben entès enperò y declarant que des del remato de sobre del sant Christo a fins baix a la corniza sobre las armas, y axís bé ditas armas y las figuras de sant Pere y sant Pau y demés relleu de dit altar que sia visible, sie tot daurat y sobre lo or lo color necessitarà conforme està ja sobre dit lo peu enperò de dit rataula deurà ser de color de pedra gespeat estant tot bé y conforme de la manera millor aparexerà dega estar.

— Item, és pactat: y lo senyor Fèlix Pi convé y promet daurar tot lo dit rataula dins quatre anys pròxims del die se comensarà de daurar lo dit rataula en avant comptadors en esta forma, a saber és lo un any des del remato de sobre del sant Christo a fins a la primera cornisa, altre any des de dita primera cornisa a fins a la segona cornisa, que ve ésser la segona endana de dit rataula, lo altre any des de la segona cornisa fins a la tercera, y lo últim y quart any, conduirà y acabarà dita obra o fàbrica.

— Item, és pactat: e lo dit Il·lustre y Reverent Jaume Codolar, canonge y los dits reverents senyors ecclesiàstichs, honorables batlle, regidors, obrers dalt anomenats en dits respective noms y a major cautela usant de la facultat, llicència y poder bastant a ells donada y atribuhida com dalt és dit per tots los continuats y escrits en la llista sobredita y en la present capitulació continuada y escrita, convenan y en bona fe prometen an al dit senyor Fèlix Pi assí present y als seus que per tot lo dit preu fet y concert de daurar lo dit rataula tant és a saber per lo gasto o valor de l'or, colors y demés bestrets necessaris per dita fàbrica o obra qualsevols que sien y se degan posar, fabricar y daurar lo dit rataula del modo y forma que dalt se conté com també per las mans y treballs li donaran y pagaran dos mil set-centas lliuras moneda barcelonesa pagadoras en lo modo y forma següent: sò és, sis-centas lliuras per la primera paga quant lo senyor Fèlix Pi haurà comensat a posar mà y principi en dita obra o fàbrica pagadora a saber és dos-centas lliuras per dit il·lustre y reverent canonge Jaume Codolar, altres dos-centas lliuras per dits reverents senyors ecclesiàstichs, clergue y obrers, y las restants dos-centas lliuras per dit honorable batlle y regidors en nom dels particulars sobre anomenats en la sobra incertada llista; altres sis-centas lliuras axís mateix pagadoras per part igual per dit il·lustre Jaume Codolar, ecclesiàstichs, clerge y obrers, honorable batlle y regidors, quant la endana que ve ésser des del remato sobre del sant Christo a fins a la primera cornisa serà daurada. Altres sis-centas lliures pagadoras en la mateixa forma com sobre està dit quant la segona endana que és des de la primera cornisa a fins a la segona serà deurada. Altres sis-sentas lliures pagadoras axís mateix a saber és dos-centas lliures per dit il·lustre senyor canonge Jaume Codolar a solas, las altres dos-centas lliures per dits senyors reverents ecclesiàstichs, clergue y obrers y las restants dos-centas lliuras per dit honorable batlle y regidors en nom de dits particulars sobre continuats en dita llista, quant la tercera andana que és des de la segona cornisa a fins a la tercera cornisa serà daurada y las restants tres-centas lliures en lo modo y forma per part igual dels sobredits canonge Jaume

## QUADERNS DE LA SELVA, 4

Codolar, ecclesiàstichs y demés quant tota dita obra o fàbrica serà acabada y perficionada o antes si tindran lo diner ajustat.

— Item, és pactat y dit senyor Fèlix Pi ab thenor del present de son grat y certa siència convé y concent de què las nou-centas lliuras ha promessas donar y pagar lo dit il·lustre senyor canonge Jaume Codolar per la sobradita fàbrica o obra de daurar lo dit rataula o aquellas de dit senyor canonge cobrarà sens que a la paga de aquellas sien los domers sobre anomenats en ningun temps en manerà alguna obligats a pagar-las de tal manera que si dit il·lustre senyor Jaume Codolar faltava sens que ell, dit senyor Fèlix Pi, ho agués acabat de cobrar totas ditas nou-centas lliures y no puga cobrar dels béns de dit senyor canonge Jaume Codolar, lo que li faltaria en paga de tota dita quantitat sie perdut per dit senyor Fèlix Pi y se degà acontentar ab lo que haurà rebut y cobrat, sie poch o molt en paga y satisfació de ditas nou-centas lliuras, y que ve a ser la tercera part de preu de dit preu fet.

— Item, és pactat y dits reverents senyors ecclesiàstichs y honorable batlle y regidors se reservan la facultat y poder bastants de alegir y anomenar un o més dauradors sempre los aparega no anar bé y conforme la dita obra o fàbrica ben entès enperò y declarant que si la dita obra o fàbrica no estarà conforme y segons lo estat requereix, vista y visurada aquella per dos dauradors, un per part elegidors, sie obligat lo dit senyor Fèlix Pi conforme ab thenor del present se obliga tornar a fer y fabricar aquella fins estiga bé y conforme deu estar.

— Item, és pactat y los dits senyors ecclesiàstichs, batlle y regidors se reservan la facultat de poder comprar lo or se haurà de menester per daurar lo dit rataula an al bafifullé que ells bé los apareixerà pagant aquell de la mota de las ditas dos mil dos-centas lliuras lo qual or haurà de demanar dit senyor Fèlix Pi quant lo voldrà y haurà de menester com y també la quantitat ne voldrà...”

“Llista abont se continuaran o escriuran tots los que donan y han promès donar, axí bé ecclesiàstichs com seculars, per rabó de las dos mil set-centas lliuras és lo preu fet de deurar lo retaula major de la iglésia parrochial de Sant Feliu de Llagostera, quals personas són las infrascritas y següents:

Lo il·lustre y molt reverent senyor Jaume Codolar, prevere y canonje de la Santa Iglésia Catedral de Gerona: 900 lliures.

Lo reverent Joan Mundet y Vidal, sacristà: 100 lliures.

Lo reverent Antoni Bou, domer: 33 lliures 12 sous.

Lo reverent Grau Gotarra, domer: 557 lliures.

Lo reverent Narcís Jubert, claver: 30 lliures.

Lo reverent Francesch Fonalleras: 25 lliures.

Lo reverent Geroni Barnés, rector de Santa Seclina: 5 lliures 12 sous.

Lo doctor Joseph Prats, clerge: 50 lliures.

Los obrers de la obra major de la iglésia: 98 lliures 16 sous.

Jaume Valmanyà, pagès y de present batlle: 20 lliures.

Miquel Prats, pagès y de present regidor: 50 lliures.

Salvi Caldes, farrer y axís bé regidor: 10 lliures.

Joseph Fonalleras, pagès y regidor: 25 lliures.

Feliu Visens, pagès y regidor: 1 lliura 8 sous.

Miquel Maymir, regidor: 2 lliures 16 sous.

Jaume Risech, pagès: 50 lliures.

Francesch Masfarrer, sastre: 6 lliures.

Jaume Vidal, pagès: 50 lliures.

Jaume Buada, pagès: 50 lliures.

Felip Codolar, pagès: 50 lliures.

Thomàs Gotarra, pagès: 36 lliures.

Llore(re)ns Codolar, negociant: 25 lliures.

Jaume Llach, negociant: 25 lliures.

Barthomeu Font, negociant: 25 lliures.

Narcís Vicens, pagès: 25 lliures.

**E S T U D I S**

- Vicens Risech, pagès: 15 lliures.*  
*Joseph Risech y Nadal, pagès: 15 lliures.*  
*Joan Collell, pagès: 7 lliures.*  
*Grau Roure y Flota, pagès: 7 lliures.*  
*Joan Mateu, masover del mas Gasconell: 6 lliures.*  
*Jaume Llubís, masover del Mas Barea: 6 lliures.*  
*Joseph Roure, pagès del veïnat de Ridaure: 6 lliures.*  
*Francisco Mestras, pagès: 6 lliures.*  
*Pere Llubís, masover de la torra de Albertí: 6 lliures.*  
*Sabastià Fonalleras, apotecari: 5 lliures 12 sous.*  
*Jaume Caldes, farrer: 5 lliures 12 sous.*  
*Esteve Aymerich: 5 lliures 12 sous.*  
*Joan Vall-llossera, masover del Mas Galceran: 5 lliures 12 sous.*  
*Pere Boada, masover de la torra de Sant Llorens: 5 lliures 12 sous.*  
*Geroni Coll, pagès: 5 lliures 12 sous.*  
*Antoni Risech y Mas: 5 lliures.*  
*Pere Aymerich y Caldes: 4 lliures 4 sous.*  
*Joseph Domènach Craxell: 4 lliures 4 sous.*  
*Jaume Pigrau: 3 lliures 12 sous.*  
*Antoni Boera: 3 lliures 10 sous.*  
*Grau Font, de Gànix: 3 lliures.*  
*Miquel Risech, de la casa nova: 3 lliures.*  
*Miquel Llubís: 3 lliures.*  
*Ventura Domènach: 2 lliures 16 sous.*  
*Salvi Vingut: 2 lliures 16 sous.*  
*Joseph Puig, de Sant Llorens: 3 lliures 10 sous.*  
*Joan Tarré, sastre: 2 lliures 10 sous.*  
*Llorens Boada, de Sant Llorens: 2 lliures.*  
*Joan Roqué, treballador: 2 lliures.*  
*Miquel Cisterna, texidor: 2 lliures.*  
*Joan Borrell, sastre: 2 lliures.*  
*Damià Llubís, fill de Andreu: 2 lliures 2 sous.*  
*Casan Darder: 2 lliures.*  
*Miquel Bou: 1 lliura 15 sous.*  
*Jaume Carreras, moliner: 1 lliura 15 sous.*  
*Antoni Nadal: 1 lliura 12 sous.*  
*Jaume Vicens, alias Manuel: 1 lliura 8 sous.*
- Thomàs Prats: 1 lliura 8 sous.*  
*Grau Collell: 1 lliura 10 sous.*  
*Jaume Roure, masover de Mayena: 1 lliura 8 sous.*  
*Joan Prats: 1 lliura 8 sous.*  
*Joan Farré, masover del mas Esteva: 1 lliura 8 sous.*  
*Mateu Risech: 1 lliura 8 sous.*  
*Pere Tarré: 1 lliura 8 sous.*  
*Joseph Barthomeu: 1 lliura 1 sou.*  
*Joan Cuello: 1 lliura 1 sou.*  
*Barnat Moner: 1 lliura 1 sou.*  
*Joan Bartí: 1 lliura 1 sou.*  
*Mateu Regualta: 1 lliura 1 sou.*  
*Jacinto Costa: 1 lliura 1 sou.*  
*Salvi Caldes, de Caldes: 1 lliura 1 sou.*  
*Salvi Gros: 1 lliura.*  
*Jaume Palabí, de Vila: 1 lliura.*  
*Jaume Nobé: 1 lliura.*  
*Antoni Balendrich: 1 lliura.*  
*Jaume Buada, de las Alzinas: 1 lliura.*  
*Antoni Gelaberto: 1 lliura.*  
*Roig, de Gànix: 1 lliura.*  
*Grau Barceló, fill de Joan: 1 lliura.*  
*Jaume Collell, de Gaya: 16 sous.*  
*Salvi Oliu: 16 sous.*  
*Jaume Sureda, mestre de cassas: 16 sous.*  
*Antoni Sureda y Sala: 16 sous.*  
*Joseph Codolar: 15 sous.*  
*Joan Sabater: 14 sous.*  
*Grau Costa: 14 sous.*  
*Salvi Craxell: 14 sous.*  
*Miquel Bassets: 14 sous.*  
*Joseph Dausa: 12 sous.*  
*Mateu Rodas: 12 sous.*  
*Ventura Garriga: 12 sous.*  
*Antoni Lluberas y Texidor: 12 sous.*  
*Jaume Oliver, alias Mareo: 12 sous.*  
*Jaume Artau y Mondó: 12 sous.*  
*Joan Valmanyà, carrater: 12 sous.*  
*Jaume Soler: 10 sous.*  
*Pere Vilallonga: 10 sous.*  
*Joan Oliver: 7 sous.*  
*Pere Pau Selvas: 7 sous.*  
*Geroni Mondó: 7 sous.*  
*Joan Codolar: 7 sous.*



## QUADERNS DE LA SELVA, 4

Jaume Ruira: 7 sous.

Joan Gasconell: 7 sous.

Joan Gandol: 7 sous.

Joseph Vandrell: 7 sous.

Antoni Clara: 4 sous.

Geroni Farrer, llicenciado: 3 sous.

Jaume Farrer, manescal: una quartera blat que val ...

Pere Vidal, de Llobatera: 1 lliura 8 sous.

Jaume Roure: 1 lliura 16 sous.

Miquel Vidal: 1 lliura 8 sous.

Llorens Boada, jove: 14 sous.

Joseph Paulet: 14 sous.

Joseph Soler: 7 sous.

Jaume Vicens: 3 sous.

Sagimon Padrosa: 7 sous.

Jaume Boada: 3 sous.

Pere Garriga: 7 sous.

Joseph Jubert, farrer: 3 sous 6 diners.

Joseph Carreras: 14 sous.

Maria Roura, de Gànix: 1 lliura 1 sou.

Jaume Carreras: 14 sous.

Ramon Barceló: 7 sous.

Joseph Ribas: 7 sous.

Silvestra Romaguera: 7 sous.

Jaume Mondet: 3 sous.

Francesch Marull: 1 sou.

Joan Vandrell: 6 sous.

Maria Garriga: 2 sous 4 diners.

Joseph Jaumot: 7 sous.

Miquel Sarrà: 6 diners..."

### Document VI

Capitulació del preu fet i construcció del retaule major de l'església de Sant Llorenç, del terme de Llagostera, entre l'obrer de l'obra i els escultors d'Arenys de Mar, Francesc i Joan Julià, pare i fill (8-IX-1705).

AHG, notaria Llagostera, notari Domènec Aulet, núm.430(1705).

*"Com de y per causa de la fàbrica y preu fet del retaule fahedor en la capella del gloriós Sant Llorens, construhida y edificada en lo veynat de Sant Llorens, del terme y parròchia del castell de Llagostera, bisbat de Gerona, per hi entre Francesch Julià y Joan Julià, pare y fill, mestres scultors de la vila de Arenys de Mar, de dit bisbat, de una part y Pere Domènech, pagès de dit veynat, lo any present y corrent obrer de la obra de dita capella de Sant Llorens, de part altre, són estats fets, pactats, capitulats, firmats y jurats los pactes y capítols baix scrits y següents:*

*- E primerament és estat avingut, pactat y concordat entre ditas parts: e los dits mestres Francesch Julià y Joan Julià, convenen y en bona fe prometen a dit Pere Domènech, en dit nom, que ells faran y fabricaran lo dit retaule a la dita capella de Sant Llorens, y en lo puesto ahont vuy és lo altar major de dita capella del modo y forma que està contengut en la trassa o dibuix de dit retaule que lo die present han ensenyat dits mestres Julians ha dit obrer, dibuxat y trassat en un pergamí, lo qual se dega fer de fusta de albre blanch, bé y degudament segons art o offici de scultor mudant las imatges: çò és, posant a Sant Llorens al mitg, Sant Barthomao apòstol a la mà dreta, sant Sebastià a la mà esquerra, y Nostra Senyora dalt al remato, ab pastera y una grada més baix que és la que és en dita planta, la qual de comú consentiment de ditas parts y en presència llur y dels testimonis baix èscrits, ha firmada y sotascrita lo notari baix scrit, lo qual retaule prometen dits mestres Francesch Julià y Joan Julià donar fet, acabat, y assentat tot a son punt per tot lo mes de juliol propvinent, tot a llurs gastos de ells dits mestres Julians, tant és a saber de la fusta y demás pertrets o bestrets, com de llurs mans y treball, los nòlits emperò de l'enbarcament attès que aquells dits mestres faran y treballaran en llur casa en dita vila de Arenys,*



# E S T U D I S

*los dits nòlits y enbarcaments se degan pagar per iguals parts entre dits mestres y obrer: és a saber fins a la plaje de Sant Feliu de Guíxols, y de dita plaje fins a dita capella lo dit obrer tinga de fer aportar aquell a sos propis gastos, y en dit cas de aportar aquell en dita capella dits mestres Julians degan assentar-lo y posar-lo en deguda forma.*

*– Item, és pactat y concordat entre ditas parts que en cas que lo dit retaule sie assentat y posat en forma si apareixie y se trobàs alguna falta tant de la fusta com de scultura, altre per la qual disminuís la obra, en tal cas dins quatre mesos pròxims vinents del die de dit assiento de dit retaule en avant comptadors puga lo dit obrer fer judicar y visurar lo dit retaule, elegint en tal cas un mestre scultor per sa part y los dits mestres Julians altre per llur part a la declaratió dels quals degan estar ditas parts, pagant-se en tal cas quiscú lo mestre de la visura.*

*– Item, és pactat y concordat entre ditas parts y lo dit Pere Domènech en lo nom predit de son grat convé y en bona fe promet en dit nom a dits mestres Francesch Julià y Joan Julià presents y als llurs que per tot lo dit preu fet y fàbrica de fer acabar, posar y assentar tot a son punt lo dit retaule del modo y forma que ells dalt ab los praecedents capítols tenen promès fer, tant és ha saber per lo gasto o valor de la fusta y demés pertrets o bestrets necessaris per dita fàbrica qualsevols que sien y per los pertrets que a ells los tocha a pagar fins a la dita plaje de Sant Feliu, com hi també per las mans y treball de fer aquell los donarà y pagarà a dits mestres, pare y fill Julians cent sexanta sinch lliuras moneda barcelonesa. En esta forma: és ha saber, sexanta-sinch lliuras de comptants lo die present de bestreta, y las restants cent lliuras ab dos iguals pagas, la primera per lo die o festa de Nostra Senyora Candalera que serà lo die dos febrer y la última per lo die o festa de Nostra Senyora de agost respective pròxims vinents y després a voluntat de dits mestres Julians...”.*